

Semblança de

Benet Casablanques i Domingo

per Joan Cuscó i Aymamí

Fotos de Pere Monistrol

Va néixer l'any 1956. Jove d'edat, però ja madur en la seva professionalitat. És compositor, filòsof i professor. Com a tal, com a professor, exerceix en el Conservatori de Badalona i a l'Escola de Música de Barcelona.

Posseeix un *curriculum* ben nodrit, amb continent i contingut. Ja ho anirem veient al llarg d'aquesta entrevista, que mantenim al seu estudi, envaït de llum tardorena.

La primera impressió que Benet Casablanques suggereix és la d'un professional que viu intensament per aquesta seva vocació, tan fortament arrelada en ell: la música. Que la sent molt seriosament, intensament, amb un rigor extrem.

Qui vulgui conèixer aquest compositor-filòsof-pedagog s'ha d'esmolat les ungles; i fer un esforç per intentar, només, apropar-se a la arduïtat, molt notable, amb no pocs sacrificis i renúncies. Ell s'ha sacrificat -i es sacrifica- pel seu art, que el marca, talment com una empremta.

És per aquest constant i porfidiós esforç, aplicat aferrissadament, que ha assolit unes fites cobejables, estimadíssimes.

Sembra i recolliràs. Ho està recollint.

L'ambient del seu estudi, obert a ponent, s'omple d'harmonia musical. Una música de fons asserena aquesta hora blava de la tarda. Es propicia per a obrir el diàleg. Som-hi.

-Amic Benet, excusa'm aquesta pregunta que pot ser pueril: la teva música és filosòfica o la teva filosofia és musical?

Acull la pregunta, la mesura i després d'una pausa, diu:

-Hom atribueix a Beethoven l'afirmació que "la Música constitueix una revelació més elevada que tota filosofia". Certament esdevé molt indicativa de la riquesa d'implicacions de la qüestió l'existència de grans personalitats que han integrat la seva doble condició de músics i filòsofs, des de Pitàgores i Plató a Adorno, tot passant per Schopenhauer i Nietzsche. De fet, pràcticament tots els grans pensadors han tingut sempre molt present la música en la seva concepció del món. En aquest punt

esdevé molt significativa, per exemple, la ubicació de la música en el sistema hegemònic.

I, tot acompanyant-se amb gesticulacions -talment com un director d'orquestra- continua:

-Sense dubte, darrera de tota gran música s'hi troba una plèiade d'implicacions filosòfiques, de la mateixa manera que, probablement, tota filosofia pot encarnar-se, pot exigir la seva música, encara que en algun cas - i Adorno ens fa pensar en l'univers kafkià; afegim-hi nosaltres la integritat wittgensteiniana! - aquesta es pugui veure reduïda al mateix silenci.

-En el camp pedagògic ha mancat molt i massa l'educació musical, ja en l'escola primària i successives. Tu vas patir d'aquesta mancança en la teva infantesa, Benet?

-Evidentment. Encara que -si més no- a casa hi havia una natural sensibilitat musical, que ja venia dels avis i, sobretot, es manifestava en el meu pare. De tota una pila de discs de 78 revolucions (recordo Glenn Miller, Machin, Negrete, algun fox-trot, però també Liszt i Weber), encara conservo amb una gran tendresa una edició de valsos de Chopin, ja en el modern format del microsusc, en la memorable versió de Dinu Lipati, així com gravacions de Rossini i de Bizet, autors que al costat de Schubert i Beethoven, eren els seus predilectes. Tot plegat són petites llaavors que, sense pretendre-ho, fruiten més tard.

-S'ha guanyat molt de terreny en l'educació musical dels infants? Creus que s'ha assolit un nivell normal?

-En absolut. Comparteixo al respecte la preocupació de tants companys, i, en lloc molt destacat, de la meua bona amiga Montserrat Busqué, per aquestes qüestions, que reflecteixen el nivell de subdesenvolupament que pateix el nostre país en aquest terreny. Però permeti'm de reprendre el fil de l'anterior pregunta, ja que fou justament la Montserrat la meua primera professora de música, degut a la il·lusió dels meus pares perquè pogués estudiar piano, la qual cosa ells no havien pogut fer en el seu moment. Aquesta ha estat una circumstància freqüent a casa nostra i palesa la precarietat de la tradició musical artística. Jo vaig saber comprendre més tard la sort que havia tingut i que haig també d'agrair a la pròpia Montserrat. Finalitzant sobre aquesta qüestió, tots els esforços que es puguin fer seran pocs, puix sols amb un tractament adient de la música als nivells més elementals de l'educació podrà evolucionar de forma satisfactòria la cultura musical del país vers una progressiva normalització, de la qual ara per ara estem molt lluny.

Un rellotge-carilló interpreta, allà, en un pany de paret ocupat per llibres, unes hores...

-Com veus, a través del teus alumnes, el futur de la música al país?

-El veuria millor si entengués que s'estan prenent les mesures necessàries per

Restaurant

Marcel

Joan Maragall, 6 i

Advocat Cirera, 38 (Plaça del Gas)

Telèfon 725 23 00

SABADELL

assolir les fites esmentades en la resposta anterior. Però, malauradament, vivim en un país sord en bona mesura a la música, i els nostres polítics no sempre semblen capaços d'endegar programes d'actuació a mitjà i llarg termini: els únics -entenc que de veritat poden fer avançar un país. En aquest context esdevé pràcticament circumscrit al voluntarisme personal, a la pròpia inquietud de determinats professionals la tasca d'introduir modificacions en els programes, de promoure la consciència crítica des dels àmbits més diversos, etc. En la mesura de les meves possibilitats intento aportar el meu petit gra de sorra en aquest procés vers una major dignificació de la música en el nostre país des dels centres on treballa: el Conservatori Professional de Música de Badalona i l'Escola de Música de Barcelona. Crec que en aquests dos centres -com també sens dubte a d'altres- es respira una certa inquietud, l'entusiasme necessari per a intentar fer cada vegada millor les coses, superant traves burocràtiques i ordenacions acadèmiques la major part de cops clarament caduques i coercitives respecte de la veritable formació del músic. També és veritat -degut probablement a la pròpia crisi de civilització que estem vivint i a una certa inhibició del gust- que un nombre creixent de medis materials -biblioteques, fonoteques, etc.- i humans no sempre es correspon amb una major dedicació per part dels estudiants a aprofundir en el seu treball amb el rigor que és de desitjar; qüestió aquesta que pertany ja a l'àmbit de la seva pròpia responsabilitat.

-En aquests últims temps s'han creat nous conjunts orquestral, la qual cosa genera un ambient optimista. Creus tu que ja s'enfila un bon camí?

-La creació de nous grups de cambra i conjunts orquestrals -Orquestra Simfònica del Vallès, Orquestra Teatre Lliure, etc.- sempre cal saludar-la amb la més gran satisfacció. Però també és cert que massa sovint sorgeixen a casa nostra iniciatives d'aquest tipus per a extingir-se ben aviat davant la indiferència general. Afortunadament no és aquest el cas de les dues formacions que he citat, que considero del màxim interès i han merescut un reconeixement general. En tots els camps de l'activitat humana, i en el de la música molt en particular, cal un període llarg de temps perquè les iniciatives i els projectes es consolidin i puguin madurar. Per aquesta raó esdevé del tot necessari que formacions com aquestes puguin gaudir dels suports pertinents.

-A quin país creus que hi ha més passió per la música, avui? I a quin nivell situaries el nostre?

-No cal referir-se als països centre-europeus. De fet, és força insòlit el que ha vingut succeint en el nostre país on sovint

l'expressió musical s'ha vist relegada a determinats fenòmens sociològics -veieu la "nova cançó"- que més enllà del seu nul interès musical cal remetre primer a qüestions d'indole polític i, més tard, el consumisme i la problemàtica del mercat. Però els mitjans de comunicació -de tendència totalitzadora i a voltes servil- i els propis cercles intel·lectuals i il·lustrats del país han palesat un notable despreci respecte de la gran tradició musical, entesa com un dels eixos centrals de la cultura humanística occidental. Per no referir-nos al terreny de la creació musical coetània on el panorama és encara més desolador, i en bona part, conseqüència de les circumstàncies abans apuntades. I cal subratllar en aquest punt la manca de sensibilitat més pregona de la primera institució del nostre país envers la tasca dels compositors catalans actuals i pretèrits, que constitueix un trist exemple d'irresponsabilitat històrica. És un fet que en tot país civilitzat existeix una consideració social superior vers la música artística que la que podem observar en el nostre país, subjecte en aquest camp, com en tants altres, a importants mistificacions. Respecte a l'immediat futur -i degut a tot el que discutíem abans- no puc contemplar canvis significatius, encara que tampoc podríem desconèixer una creixent quantitat d'iniciatives, algunes de gran interès, que ens permeten acollir certes esperances.

-En una època d'excessiu soroll com la que patim, en un dels teus treballs has citat aquella frase de Wittgenstein: "El millor que es pot fer és callar".

-Crec que tot creador ha de tenir present en tot moment la possibilitat límit del propi silenci, com la resposta més estricta i exigent, més honesta i consegüent, en la seva trajectòria artística. Recordem aquella reflexió de Rilke segons la qual reco-

manava a un jove poeta que escrivís poesia sols en el cas que li resultés del tot impossible viure sense fer-ho. Confrontat amb aquesta íntima i dolorosa possibilitat, l'artista intentarà oposar-se amb totes les seves forces a l'inexorable curs del temps i la mort -com bellament apuntava Shakespeare en un dels seus sonets-, conjurant el pànic amb els seus personals intents d'instaurar l'ordre, a través d'un llenguatge coherent, que com a tal permeti el fenomen de la comunicació, projectant el seu testimoni més enllà de l'esfera estrictament subjectiva.

-El teu llenguatge musical, amb quina escola l'associaries?

-Crec que ens correspon interioritzar el llegat d'una tradició extraordinàriament rica i diversa. I això suposa en primer lloc -com a pas previ per a tota expressió artística, encara que n'esdevingui a la fi un element d'importància secundària- el domini de l'ofici; objectiu no pas fàcil d'assolir i que -com dèiem abans- presuposa una tasca llarga i exigent. Domini de l'ofici que -com a tal- restarà finalment velat en tota obra d'art veritablement mereixedora d'aquesta denominació, però que al mateix temps s'erigeix en condició de possibilitat de la mateixa.

Dit això, sempre he sentit una afinitat especial respecte de la Segona Escola de Viena. Particularment m'ha fascinat la riquesa de les aportacions de Schönberg -tant pel que fa a la seva obra, però també en la seva vessant pedagògica-, així com tot l'univers estètic, artístic i ideològic en què aquelles es desenvoluparen. Cal, però, ser receptiu a l'obra de tots els grans compositors, fins als autors més immediats, perquè és ben segur que de tots ells hom pot aprendre'n aquells ressorts que defineixen la grandesa dels mestres. En aquest procés d'aprenentatge personal vull citar especialment les personalitats de Josep Soler i de Friedrich Cerha, qui han estat per a mi autèntics mestres, des de les seves personalitats ben diferents, i en diferents moments de la meua formació.

-De les crítiques que t'hauran dedicat, quines t'ries amb les quals et veus més reconegut?

-No crec que sigui aquest el lloc més adequat per procedir a una reflexió sobre el paper de la crítica i la qualificació que aquesta ens pot mereixer. Crec sincerament que el crític més exigent el porto dins meu. Potser sigui en aquest punt oportú recordar a Stravinsky quan es referia al fet que hom no escry mai l'obra que s'havia proposat de fer. Al mateix temps, sempre he tingut molt d'interès a conèixer l'opinió que de la meua música tenien persones alienes a la professió musical, i de dedicacions i professions ben distintes, car crec que amb els seus comentaris podien aportar perspectives prou

suggerents. Tanmateix podria esmentar en aquest punt les reflexions que la meua obra ha suscitat en artistes i pensadors com són Friedrich Cerha, Andrés Sánchez Pascual, Josep Ramón Bach, Karheinz Füssli i Josep Soler, i que s'inclouen en el llibret que acompanya el Compact disc de recent publicació, la portada del qual és obra de l'artista plàstic Agustí Puig.

-Tens algun mètode de treball per compondre o bé et deixes dur per la inspiració?

-Aquesta és una qüestió a la qual autors tan significatius com Schönberg, Stravinsky, Honegger, o el mateix Valéry, en un altre terreny, han dedicat reflexions concluints, i sobre la qual esdevenen igualment reveladores gran nombre d'impressions derivades del procés de composició dels grans mestres i del coneixement de la seva correspondència i anotacions personals. Vegeu, per exemple, els quaderns d'esborranys de Beethoven o Wagner, o algunes cartes de Mozart o Txai-kovsky! Efectivament, el que cal és un treball el més seré possible d'ordinació i elaboració de les idees musicals (no oblidem que l'art, com bé assenyala Cannedi, actua per un procés d'eliminació) determinat per l'aspiració a l'organicitat formal, d'altra banda, una de les dificultats més grans a què s'ha d'enfrontar la música del nostre temps. En aquest procés és imprescindible assumir els nivells més elevats d'auto-disciplina. El que veritablement considerem gran en les obres mestres del passat no és pas la comprovació dels nivells de riquesa i coherència del seu llenguatge sinó el fet que al mateix temps -i ben segur degut a aquesta mateixa causa!- siguin capaces de seguir col-pint-nos, interrogant-nos amb tota vigència, en aquesta accepció certament intem-

poral de la seva presència en el món. En aquest punt rau el misteri de tota realització artística autènticament gran.

La tarda s'esllanguix, però no ens n'adonem. El fons musical ambienta l'estudi i l'entrevista discorre en un pentagrama lineal i pausat...

Benet Casablancas és un esperit inquiet que es transpira en tot ell, en tot moment i a cada moviment.

Hom li reconeix que...

-...tu ets un compositor privilegiat, tota vegada que les teves obres han estat editades i interpretades, fins i tot internacionalment. Això ja és el summum. Fent una valoració de les teves produccions es des-taquen les incursions camerístiques i instrumentals, així com per la música escènica. Hi ha alguna cosa més que un projecte, Benet?

-Efectivament, estic acariciant la idea d'escriure una òpera de cambra, d'una duració propera als seixanta minuts, i basada en tres o quatre contes fantàstics japonesos inclosos en el recull que duu per títol **Kwaidan**, i sobre el qual -i amb el mateix títol- realitzà Kobayashi un magnífic i estremidor film l'any 1965. De fet, d'una de les històries -**La donzella de les neus**, terrible!- n'existeix ja una òpera deguda a Rimsky, després d'algún intent de Txai-kovsky, encara que deutora de la seva variant tradicional russa, coincidència que no deixa de ser sorprenent. Sempre m'ha fascinat l'experiència teatral -hi he servat una atenció continuada, com també he dut a terme alguna incursió en el món del cinema i la televisió- i en aquest moment, després d'haver tractat la gran forma simfònica i la veu -recordem aquí el "**Poema d'E.A. Poe**", per a mezzo i gran orquestra- i haver tingut l'experiència de les "**Set Escenes de Hamlet**", per a recitador i orquestra de cambra, obra-encàrrec escrita per a l'Orquestra del Teatre Lliure, em sento amb l'energia interior i una certa experiència per a assumir aquest nou repte, que m'inspira un gran respecte. No tinc, però, cap pressa, i em cal encara deixar madurar aquest projecte al qual ja hi han les primeres notes escrites.

-Les teves obres ja han traspassat fronteres i això és una brillant credencial. Es pot repetir en tu allò que "ningú és profeta a la seva terra"?

-*"Hi ha hagut a Sabadell algunes audicions d'obres tant meves com d'alguns dels meus companys i amics també compositors. Referint-me a les meves podria esmentar la interpretació -ja fa forces anys- de les "**Dues Peces per a piano**" -estrenades a la nostra ciutat per Eulàlia Solé l'any 1978!-, l'"**Adagi i Toccata**" per a clavecí, les "**Harmonies banals**", per a guitarra, piano i percussió, l'"**Aria per a flauta i piano**", els "**Quatre Fragments***

per a cordes" -en la seva primera versió estrenada pels Solistes de Catalunya-, etc. Però cal sobretot subratllar la celebració, fa tres anys, de la I Mostra de Composició Musical Contemporània del Vallès Occidental, organitzada per l'Ajuntament, i que posteriorment fou recollida en un enregistrament fonogràfic que incloïa obres d'una sèrie de companys; iniciativa lloable que cal que tingui la necessària continuïtat. Cal pensar que la vida musical de la nostra ciutat pugui entrar progressivament en una etapa de major dinamització que permeti la celebració d'un major nombre de concerts i activitats musicals en un procés que s'havia ja iniciat a Jovenuts Musicals fa alguns anys i que després es deturà. Darrerament, la creació de l'Orquestra Simfònica del Vallès constitueix una de les realitats més esperançadores, que ens agradaria veure acompanyada d'una major inquietud per part de l'Ajuntament -Cultura i Ensenyament: la labor i projecció del Conservatori hi hauran de jugar un paper determinant, superant anys d'abúlia- i de totes les entitats implicades.

Benet Casablancas ha estat un element actiu en entitats sabadellenques i ara ho recorda així:

-Fa alguns anys havia participat en algunes iniciatives que cercaven una major difusió de la cultura musical a la nostra ciutat. Permeti'm recordar la creació de l'Orquestra de Cambra de J.J.M.M. -que avui ja no existeix-, amb la qual havíem desenvolupat una modesta però engrescadora experiència, així com la meua participació en cicles de conferències organitzats per Omnium Cultural, Escola Illa o l'Escola d'Estiu. Certament ha estat més continuada la meua presència a Terrassa -possem per cas- probablement degut al propi dinamisme del C.I.C., en determinada època prou intenses. En aquest punt sí que cal posar l'èmfasi, més que en les persones, en la necessitat social que actualment crec que existeix, en la demanda creixent que iniciatives d'aquest tipus gaudeixen, com la meua pròpia experiència des de l'assessoria de la Fundació Caixa de Pensions em fa palès. Confïem, doncs, que Sabadell pugui recollir i potenciar aquestes inquietuds en un immediat futur.

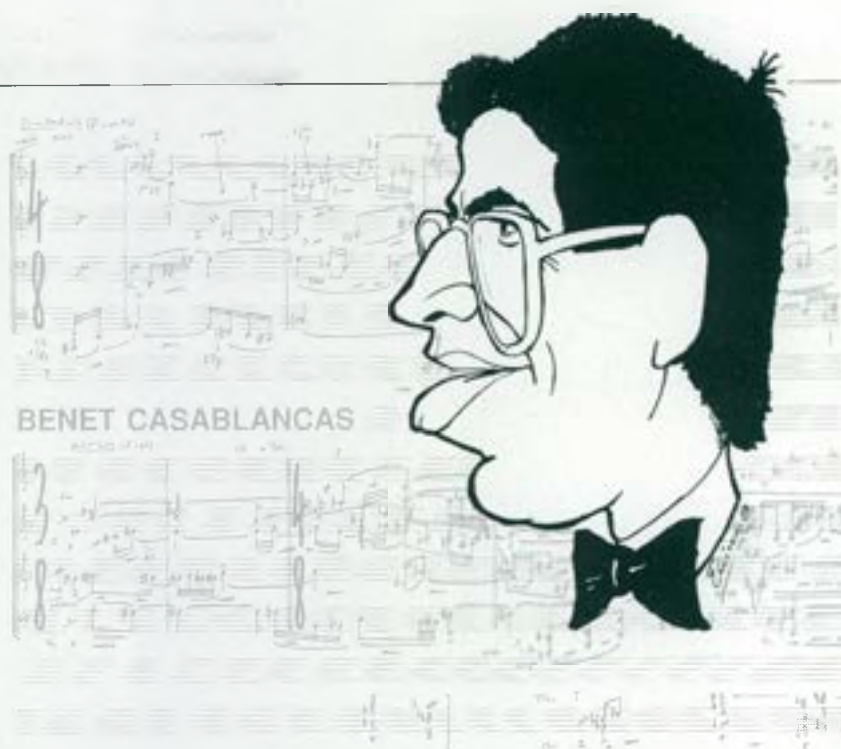
La tarda ha fugit del tot.

En aquesta entrevista no vull posar-hi el punt final. Sí, però, la nota final...

Perfil

Prim com una corxa.
 Inquiet com una fuga.
 Melancòlic com un re menor.
 Apassionat com un allegro con fuoco
 Andante, andante, va lluny...
 És un filòsof per dins i per fora.
 Ho és també la seva música.
 Es mou, ell, en un pentagrama
 de cinc paral·leles infinites...

Questionari "Proust"

-El principal tret del meu caràcter?
-La passió, la tenacitat, l'entusiasme.
 -La qualitat que prefereixo en un home?
-La honestat, la noblesa.
 -La qualitat que prefereixo en una dona?
-Íd. La bellesa també interior.
 -Allò que més estimo en els amics?
-La sinceritat. La fidelitat.
 -El meu principal defecte?
-Certa insatisfacció permanent. L'ansietat.
 -La meua ocupació preferida?
-Descobrir música. Conèixer món. En general, suscitar la ressonància davant l'art.
 -El meu somni de benestar?
-La tranquil·litat i un decurs lent del temps.
 -Quina fóra la meua pitjor desgràcia?
-La pèrdua dels sers estimats.
 -Què voldria ser?
-Una persona recta capaç de llegar un testimoni musical.
 -On desitjaria viure?
-El que veritablement importa és construir un espai interior personal.
 -Quin color prefereixo?
-Blau turquesa. Vermell anglès.
 -Quina flor prefereixo?
-Rosa roja.
 -Quin ocell prefereixo?
-Gavina.
 -Els meus autors preferits en prosa?
-Kafka, Poe, Bernhard, Borges, Sèneca, Nietzsche, alguns textos estètics orientals...
 -Els poetes preferits?
-Shakespeare, Novalis, Miguel Angel, Goethe, Rilke, Baudelaire...

-Els herois de ficció favorits?
-Don Quixot, Raskolnikov, Harry Haller, Nemo, Acab, els diferents Faust, el Cal·lígula de Camus...
 -Les meves heroïnes de ficció favorites?
-Ofèlia, Isolda, Antígona...
 -Els meus compositors preferits?
-J.S. Bach, Mozart, Beethoven, Schönberg, Stravinsky, Wagner, Bruckner, Ockeghem, Schumann, Mahler, Brahms...
 -Els pintors predilectes?
Roger van der Weyden, Van Eyck, Grünewald, Vermeer, Botticelli, Granach, el Goya dels Afusellaments, Velázquez, el Greco de la vista de Toledo del Metropolitan, Friedrich, Kandinsky, Rotko, els xinesos...
 -Els meus herois de la vida real?
-Primordialment en els camps de la ciència i l'art, aquelles personalitats que han desenvolupat la seva labor sense concessions tot enriquint el patrimoni de la humanitat: Darwin, Beethoven, Bruno, Schönberg, Copèrnic, Leonardo, etc.
 -Les meves heroïnes històriques?
-Íd., Lou Andreas Salome, Clara Wieck, etc.

-Els noms que prefereixo?
-Alexandre, Alfons, Griselda, Blanca, Ariadna...
 -Què detesto més que res?
-La hipocresia i el cinisme. La pedanteria, la volubilitat. El fanatisme.
 -Quins caràcters menyspreo més?
Els cabdills de tot signe i ordre. Els il·luminats.
 -Quin fet militar admiro més?
-Cap. Tot i que alguns potser són necessaris.
 -Quina reforma admiro més?
*-Totes aquelles que contribueixen a que l'home sigui en una major mesura subjecte de la seva vida i de la història. De les grans convulsions històriques, la Reforma, en un primer moment. En general cal tèmer les **contrareformes**. Tanmateix em fascina la figura de Akhenaton.*
 -Quins dons naturals voldria tenir?
-Serenitat, equanimitat. Immortalitat.
 -Com m'agradria morir?
-Sense consciència.
 -Estat present del meu esperit?
-Cansada expectació. Pesimisme vitalista.
 -Fets que m'inspiren més indulgència?
-Tots aquells derivats de la misèria humana i que afecten en primer lloc a qui els genera. La por, la covardia.
 -El meu lema?
-Viure i treballar positivament, sense permetre'm de caure en la paràlisi del desànim.
 -Com sóc?
-Voldria acabar sabent-ho.
 -(Heus ací una qüestió hamletiana...)

